

**דברים פרק ד'-ה'
מעמד הר סיני-עשרת הדיברות**

דודי זינגר

פרק ד: הציווי לזכור את מעמד הר סיני

בפרק ד (מפסוק ט) מזהיר משה את העם שלא לשכוח את מעמד הר-סיני, ומצווה להעביר את המסורת של מעמד הר סיני לבנים ולבני הבנים:

ט רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך והודעתם לבניך ולבני בניך:
י יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחרב באמר ה' אלי הקהל לי את העם ואשמעם את דברי אשר ילמדון ליראה אתי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון:

שאלה:

מה החשיבות המיוחדת שיש במעמד הר סיני?

תשובה:

חשיבות מעמד הר סיני מתוארת בפסוקים יא-יד':

במעמד הר סיני:

- ישראל זכו לשמוע את הקב"ה עצמו " יום אשר עמדת לפני ה' ".... " ואשמעם את דברי".
" וידבר ה' אליכם"
- הקב"ה התגלה בקול בלבד, ולא בתמונה- באופן גשמי. " קול דברים אתם שמעים ותמונה אינכם ראים זולתי קול" (בדגש על ההבדל בין ה' שאין לו תמונה ופסל לבין האלילים עליהם מוזהרים עם ישראל שלא לעבוד במיוחד לפני כניסתם לארץ וישבתם על יד עמים עובדי עבודה זרה)
- מעמד הר סיני החל מהדיבר השלישי (כפי שנלמד בפרק ה) שמעו ישראל מפי משה, לנבואת משה יש מקום מרכזי וייחודי הבא לידי ביטוי באופן מרכזי במעמד הר סיני.

יא ותקרבון ותעמדון תחת הקר והקר בער באש עד לב השמים חשך ענן וערפל:

יב **וידבר ה' אליכם** מתוך האש **קול דברים אתם שמעים ותמונה אינכם ראים**
זולתי קול:

יג ויגד לכם את בריתו אשר צנה אתכם לעשות עשרת הדברים ויכתבם על שני
לחות אבנים:

יד **ואתני צנה ה' בעת ההוא ללמד אתכם חקים ומשפטים לעשתכם אתם בארץ**
אשר אתם עברים שמה לרשתה:

שאלה:

מדוע חוזר משה דווקא כעת בטרם הכניסה לארץ וטרם פטירתו ומזכיר את מעמד הר
סיני?

תשובה:

הרמב"ן (פרק ד, פסוק ט) מסביר מדוע חזר משה דווקא כעת (טרם הכניסה לארץ
וטרם פטירתו) אל מעמד הר סיני והציב אותו כיסוד מרכזי באמונה:

רמב"ן (ט): רק הישמר לך וגו' פן תשכח את הדברים –

חשיבות החזרה על מעמד הר סיני לפני הכניסה לארץ ישראל נובעת מכך שיש במעמד
הר סיני יסוד אמוני מרכזי ממנו ילמדו בני ישראל ליראה את ה' אשר נגלה אליהם,
ולכן מוזכר האיסור לשכוח את המעמד " רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח
את הדברים "

ופירש הטעם כי השם עשה המעמד ההוא כדי שתלמדו ליראה אותו כל הימים
ואת בניכם תלמדון לדורות עולם, אם כן עשו אתם ככה ואל תשכחו אותו:

והנה קודם שיזכיר הדברות שנאמרו שם, הזהיר במצות לא תעשה שלא נשכח דבר
מן המעמד ההוא ולא נסירהו מלבנו לעולם, וציוה במצות עשה שנודיע בו לכל זרענו
מדור לדור כל מה שהיה שם בראיה ובשמיעה.

הסבר:

הרמב"ן מפרט את חשיבות מעמד הר סיני ומסביר שמתוך ההתגלות של ה' לכל ישראל, נבואת משה מקבלת תוקף (חיזוק), מתוך כח ההתגלות של ה' לכל ישראל, בניגוד לכל הדתות בעולם, רק עם ישראל מבוסס את האמונה בה' מתוך התגלות לעם שלם.

והתועלת במצווה הזאת גדולה מאד, שאם היו דברי התורה באים אלינו מפי משה בלבד, אע"פ שנבואתו נתאמתה באותות ובמופתים אם יקום בקרבנו נביא או חולם חלום ויצונו בהפך מן התורה ונתן אלינו אות או מופת יכנס ספק בלב האנשים, אבל כשתגיע אלינו התורה מפי הגבורה לאוזנינו ועינינו הרואות אין שם אמצעי, נכחיש כל חולק וכל מספק, ונשקר אותו, לא יועילהו אות ולא יצילהו מופת מן המיתה בידינו, כי אנחנו היודעים בשקרותו:

מחדד הרמב"ן ומסביר: ההתגלות של ה' לכל עם ישראל במעמד הר סיני, הינה הוכחה חותכת לקיום ה', והיא הבסיס לאמונה, מתוך ההבנה שלא תתכן מציאות שדור שלם משקר לדור שאחריו ומספר על התגלות עם אלוקים שלא היתה.

זהו שאמר שם (שמות יט ט): וגם בך יאמינו לעולם, כי כשנעתיק גם כן הדבר לבנינו ידעו שהיה הדבר אמת בלא ספק כאלו ראוהו כל הדורות, כי לא נעיד שקר לבנינו ולא ננחיל אותם דבר הבל ואין בס מועיל. והם לא יסתפקו כלל בעדותנו שנעיד להם, אבל יאמינו בודאי שראינו כולנו בעינינו, וכל מה שספרנו להם. "...

הסיבה לכך שדווקא לפני הכניסה לארץ ישראל מזכיר משה את הציווי שלא נשכח את מעמד הר סיני, ומתוך זיכרון זה תתחזק האמונה שלנו בה' ונוכל להתמודד עם הסכנה הגדולה של הידבקות בעבודה זרה של העמים היושבים בארץ.

פרק ה: עשרת הדברות

בפרק ה' ארבעה חלקים:

א-ה- הקדמה - ברית סיני היא הבסיס לאמונה, והיא נמשכת גם אל דור הנכנסים לארץ: "לא את אבותינו כרת ה' את הברית הזאת כי אתנו אנחנו אלה פה היום כלנו חיים" (פסוק ג).

ו-יח- עשרת הדברות

יט-כח - משה מסביר מדוע רק שתי הדברות הראשונות נאמרו ישירות מפי הקב"ה, והאחרות- בתיווכו של משה.

כט-ל: חתימה: שמירת המצוות תביא לאריכות ימים בארץ ישראל.

הקדמה:

לקראת פטירתו, משה מבהיר את הצורך לזכור ולהתחייב לברית, וכן להעביר את הזיכרון לדורות הבאים.

א ויקרא משה, אל-כל-ישראל, ויאמר אליהם **שמע ישראל** את-החקים ואת-המשפטים, אשר אנכי דבר באזניכם היום; **ולמדתם אתם, ושמתם לעשתם**.

הסבר:

הצורך בחזרה על עשרת הדברות הוא על מנת שעם ישראל ישמע, יזכור, ילמד ובסופו של דבר ישמור ויעשה את המצוות.

ב יהוה אלהינו, כרת עמנו ברית--בחרב. **ג** לא את אבותינו, כרת יהוה את-הברית הזאת: כי אתנו, אנחנו אלה פה היום כלנו חיים. **ד** פנים בפנים, דבר יהוה עמכם בקר--מתוך האש.

הסבר:

פסוקים ב'ד' מסבירים את המקום המיוחד מבחינה אמונית, מעמד הר סיני הוא המקור והבסיס לאמונה של עם ישראל בה, אשר נגלה בפני כולם.

ה אֲנֹכִי עֹמֵד בֵּין-יְהוָה וּבֵינֵיכֶם, בָּעֵת הַהוּא, לְהַגִּיד לָכֶם, אֶת-דִּבְרֵי יְהוָה: כִּי יִרְאוּכֶם מִפְּנֵי הָאֵשׁ, וְלֹא-עָלִיתֶם בְּהָר לְאֹמֵר { .

הסבר:

ישנה חשיבות גדולה למקום של משה כנביא אמת, (הרמב"ם קובע את האמונה באמיתות נבואת משה כאחד מ-13 עקרי האמונה), ולכן מציין משה בתוך יזכור מעמד הר סיני את המקום המרכזי שלו כנביא הנבחר למסור את התורה, משה מציין את תפקידו במעמד הר סיני לאור בקשת עם ישראל שמתוך פחד מקול ה' המדבר אליהם בקשו שמשה ידבר במקום ה'.

שאלה:

מנין שמדובר בעשר דיברות ולא יותר?

תשובה:

הכתוב עצמו מעיד על כך שיש עשר דיברות .

דברים פרק ד' פס' יג':

וַיִּגַד לָכֶם אֶת-בְּרִיתוֹ, אֲשֶׁר צָוָה אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת--עֲשֵׂרֹת, הַדְּבָרִים ; וַיְכַתְּבֶם, עַל-שְׁנֵי לְחוֹת אֲבָנִים .

שאלה:

מדוע דווקא עשר דברות אלו?

תשובה:

הרש"ר הירש:

עשרת הדברות "הם קווי היסוד של כל מצוות התורה והם מוסרים לישראל את ייעוד חובת החיים"

ולכן בספר שמות נקראים הדברות – **דברי הברית** שנמצאים בהם כל מצוות התורה-
"וַיִּכְתֹּב עַל הַלְּחֹת אֶת דְּבָרֵי הַבְּרִית" (שמות ל"ד, כח), ומכאן שיש מקום לשאלת חז"ל
" מדוע לא נכתבו עשרת הדיברות כבר בתחילת התורה "? (ראו במכילתא דר"י,
בחודש, ה).

(השאלה מופיעה כנקודה למחשבה ועל מנת להעצים את ההבנה של חשיבות עשרת
הדברות ולא כחלק מחומר הלימודים לבגרות)

רש"י:

את לחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורתם - כל שש מאות ושלוש עשרה
מצוות בכלל עשרת הדברות הן. ורבינו סעדיה פירש: באזהרות שיסד לכל דבור
ודבור מצוות התלויות בו.

הסבר:

- לפי רש"י עשרת הדברות הן התשתית לכל מצוות התורה

- רש"י מפנה לפיוט לחג שבועות שכתב רס"ג ("אזהרות"), בו ישנו פירוט של תרי"ג
מצוות וחלוקתן לעשר קבוצות על-פי עשרת הדברות

מלבי"ם : (לתלמידי 5 יח"ל):

וכלל עשרת הדברים הם מצוות שהשכל מחייבם, שכל אדם יכיר בשכלו שיש סיבה ראשונה ממציא כל הנמצאות, ושראוי שלא לישא שמו לשווא, וכל שכן מצוות האחרונות שהם מצוות נימוסיות, ששכל האדם מוכן אליהם בטבע... והורה אותנו יוצר הנפשות, כי גם המצוות האלה, השכליות, אם יעשום רק מצד השכל והנימוס לבד, שלא מפני יראת אלקים שהזהיר עליהם בקולות וברקים, זרועות השכל לא יעמדו מפני התאוה.

הסבר :

לפי המלבי"ם עשרת הדברות מתאפיינות בכך שהם מצוות שכליות/הגיוניות, ואדם יכול בעצמו להגיע להבנה והכרה בחשיבותם, יש חשיבות שהם נאמרו במעמד הר סיני והיא לתת להם תוקף אלוקי, ובכך ליצור מחויבות המשלבת יראת אלוקים שתסייע לאדם לקיים אותן ולהתמודד עם היצר.

לסיכום :

המיוחד בעשרת הדברות :

- **הרש"י הירש** : עשרת הדברות "הם קווי היסוד של כל מצוות התורה והם מוסרים לישראל את ייעוד חובת החיים.
- **רש"י** : עשרת הדברות הן התשתית לכל מצוות התורה.
- **מלבי"ם** : עשרת הדברות מתאפיינות בכך שהם מצוות שכליות/הגיוניות, והמשותף להם שיש צורך ליצור מחויבות מעבר להגיון והשכל הישר לשלב יראת אלוקים שתסייע לאדם לקיים אותן ולהתמודד עם היצר.

עשרת הדברות

<p>{ ו } אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים:</p> <p>{ ז } לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי:</p> <p>{ ח } לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל כָּל תְּמוּנָה אֲשֶׁר בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ:</p> <p>{ ט } לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם</p> <p>כִּי אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֶקֶד עֵוֹן אֲבוֹתַי עַל בְּנֵיהֶם וְעַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רִבְעִים לְשִׁנְאֵי:</p> <p>{ י } וְעָשֵׂה חֶסֶד לְאֶלְפִים לְאֹהֲבֵי וּלְשֹׂמְרֵי מִצְוֹתַי:</p> <p>{ יא } לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא</p> <p>כִּי לֹא יִנְקֶה ה' אֶת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ לְשׁוֹא:</p> <p>{ יב } שָׂמֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֶיךָ</p> <p>{ יג } שְׁשַׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלֹאכְתֶּךָ:</p> <p>{ יד } וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַה' אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלֹאכָה</p> <p>אֹתָהּ וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתֶּךָ וְשׁוֹרְךָ וְחֹמְרֶךָ וְכָל בְּהֵמְתֶךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וְאִמְתֶּךָ כָּמוֹךָ:</p> <p>{ טו } וְזָכַרְתָּ כִּי עַבְדְּךָ הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם</p> <p>וַיֹּצֵאֲךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֵרַע נְטוּיָה</p> <p>עַל כֵּן צִוָּה ה' אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת:</p> <p>{ טז } כִּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֶיךָ</p> <p>לְמַעַן יָרִיכוּן יָמֶיךָ וְלְמַעַן יֵיטִב לְךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ:</p> <p>{ יז } לֹא תִרְצַח:</p> <p>וְלֹא תִנְאֹף:</p> <p>וְלֹא תִגְנֹב:</p> <p>וְלֹא תַעֲנֶה בְרֵעֶךָ עַד שׁוֹא:</p> <p>{ יח } וְלֹא תַחְמוֹד אֶשֶׁת רֵעֶךָ</p> <p>וְלֹא תִתְאָוֶה בֵּית רֵעֶךָ שְׂדֵהוּ וְעַבְדּוֹ וְאִמְתּוֹ שׁוֹרוֹ וְחֹמְרוֹ וְכָל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ:</p>	<p>עשרת הדברות</p>
--	--------------------

הערה:

נשים לב שאין חפיפה בין מספר הדברות (10) לבין מספר המצוות הכללות בעשרת הדברות,

הרמב"ם בספר המצוות מונה כאן 14 מצוות שונות, ואברבנאל בפירושו לחומש שמות מונה כאן 13 מצוות שונות.

שאלה:

האם "אנכי ה' א-לוקיך" היא אחת מן הדברות? ניתן לראות באמירה "אנוכי ה' אלוקיך" פתיחה לעשרת הדברות או ציווי להאמין ממשי להאמין במציאות ה'.

תשובה:

רמב"ם, ספר המצוות, מצוות עשה א':

היא הציווי אשר צונו בהאמנת האלוהות, והוא שנאמין שיש שם עילה וסיבה הוא פועל לכל הנמצאים והוא אמרו "אנכי ה' אלוקיך"

הסבר: לדעת הרמב"ם

הרמב"ם מחזיק בדעה ש"אנכי ה'" זה ציווי להאמין במציאות ה' בורא העולם, והוא רואה באמירה זו כדבר הראשון מבין עשרת הדברות.

אברבנאל לשמות כ', א':

"אָנֹכִי" איננו מצווה, לא אמונית ולא מעשית, אבל היא הקדמה למצוות ואזהרות שיאמר בשאר הדיבורים ועניינו להודיעם מי הוא המדבר איתם...

הסבר: לדעת אברבנאל.

אברבנאל רואה באמירה "אנוכי ה'" כהקדמה/פתיחה לעשרת הדברות

שאלה:

על מה חלוקים אברבנאל והרמב"ם?

תשובה:

המחלוקת בין הרמב"ם לאברבנאל היא בשני דברים הקשורים אחד בשני.

1. האם "אנכי ה'" הוא ציווי הוא פתיחה לעשרת הדברות.

2. האם "אנוכי ה'" נספר כאחד מעשרת הדברות

לדעת הרמב"ם: אנוכי ה' הוא ציווי ונספר בעשרת הדיברות.

לדעת אברבנאל "אנוכי ה'" זאת פתיחה לעשרת הדיברות ולא נספר כאחד מעשרת הדברות.

מבנה הדברות:

יש מספר אפשרויות למיון של עשרת הדברות לקבוצות – (אליכם לדעת שתי חלוקות שונות, ואת הביסוס שלהן בכתוב).

1. חמש הדברות הראשונות מוסברות באריכות ומנומקות, חמש האחרונות קצרות ואין בהן התייחסות לשכר ועונש.

2. חמש הראשונות - מצוות שבין אדם למקום, חמש האחרונות- מצוות שבין אדם לחברו (רמב"ן) – בשאלת הקשר בין מצוות בין אדם למקום לכיבוד אב ואם עוסק פירוש הרב הירש

3. "אנכי" ו"לא יהיה לך" – שמעו ישירות מפי הגבורה ויתר הדברות שמעו מפי משה (שיר השירים רבה).

4. מצוות עשה מול מצוות לא תעשה .

5. החלוקה למצוות לב, דיבור ומעשה

שאלה:

בחלוקה למצוות שבין אדם למקום למצוות שבן אדם לחברו, מציבים הרמב"ן והרש"ר הירש את מצוות כיבוד הורים כחלק מהמצוות שבין אדם למקום, לכאורה מדובר במצווה בין אדם לחברו יותר מאשר בין אדם למקום, מדוע בחרו הרמב"ן והרש"ר הירש לשייך את מצוות כיבוד הורים למצוות שבין אדם למקום?

רמב"ן כ יג

והנה עשרת הדברות חמשה בכבוד הבורא וחמשה לטובת האדם, **כי כבד את אביך כבוד האל, כי לכבוד הבורא צוה לכבד האב המשתתף ביצירה**, ונשארו חמשה לאדם בצרכו וטובתו:

תשובה: הרמב"ן:

הרמב"ן מחבר את מצוות כיבוד הורים למצוות שבין אדם למקום, מאחר וההורים שותפים ביצירת האדם ביחד עם אלוקים, וכאשר מכבדים את ההורים מכבד על ידי כך את ה' שהוא שותף איתם ליצירה.

רבי שמשון רפאל הירש, שמות כ,יב

יציאת מצרים ומתן תורה הן שתי עובדות היסוד של עם ישראל, שעליהן תיכון כניעתנו לפני ה' כמושל ושליט בגורלנו ובחיינו. ... הערובה היחידה לאמיתותן היא המסורת, ויסודה של מסורת אינו אלא מסירתה הנאמנה לבנים מידי האבות וקבלתה ברצון בידי הבנים מידי האבות. ... ונמצאנו למדים כי כיבוד אב ואם הוא התנאי היסודי לנצחיותה של האומה הישראלית. ... אלמלא הקשר בין אבות ובנים – תנותק שרשרת הדורות, ... והאומה הישראלית תחדל מלהיות. אכן גדולה חשיבותם של ההורים בישראל, ולפיכך ייחדה להם התורה מקום נכבד בעשרת הדברות. ...

תשובה: הרש"ר הירש.

לדברי הרב הירש מסירת התורה ויסודות האמונה מדור לדור נעשית על ידי ההורים. כיבוד ההורים שמשמעותו קבלת המסורת אותה ההורים מעבירים לבניהם מהווה תנאי להמשך קיום התורה בעם ישראל. כבוד ההורים הינו כבוד לדבר ה', ולכן משתייך למצוות שבין אדם למקום.

שאלה:

מהיכן המדרש לומד ששני הדברות הראשונות נאמרו על ידי ה' ושאר הדברות נאמרו ע"י משה?

תשובה:

שיר השירים רבה פרשה א, ב :

רבי יהושע בן לוי ורבנין. רבי יהושע אומר: ב' דברות שמעו ישראל מפי הקב"ה "אנכי" ו"לא יהיה לך"

נשים לב ללשון הכתוב – בשתי הדברות הראשונות יש שימוש בגוף ראשון בנוגע

לה' :

{ו} אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מצרץ מצרים מבית עבדים :

{ז} לא יהיה לך אלהים אחרים על פני :

{ח} לא תעשה לך פסל כל תמונה אשר בשמים ממעל
ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת לארץ :

{ט} לא תשתחנה להם ולא תעבדם

כי אנכי ה' אלהיך אל קנא פקד עון אבות על בנים ועל שלשים ועל רבעים לשנאי :

{י} ועשה חסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי :

ובשמונה הדברות האחרות יש שימוש בגוף שלישי בנוגע לה' :

{יא} לא תשא את שם ה' אלהיך לשווא

כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשווא :

{יב} שמור את יום השבת לקדשו כאשר צוה ה' אלהיך

{יג} ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך :

{יד} ויום השביעי שבת לה' אלהיך לא תעשה כל מלאכה
אתה ובגדך ועבדך ואמתך ושורך וחמורך וכל בהמתך וגרך אשר בשעריך
למען ינוח עבדך ואמתך כמוך :

{טו} וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים, ולצא ה' אלהיך משם ביד חזקה ובזרע נטויה
על כן צוה ה' אלהיך לעשות את יום השבת :

{טז} כבד את אביך ואת אמך כאשר צוה ה' אלהיך למען יאריך ימיה ולמען ייטב לך על
האדמה אשר ה' אלהיך נתן לך :

{יז} לא תרצח :

ולא תנאף :

ולא תגנב :

ולא תענה ברעך עד שווא :

{יח} ולא תחמד אשת רעך
ולא תתאוה בית רעך שדהו ועבדו ואמתו שורו וחמורו וכל אשר לרעך :

בספר דברים פרק ה' פס' כא'-כב

כא וְעַתָּה, לָמָּה נָמוּת, כִּי תֹאכְלֵנוּ, הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת; אִם-יִסְפִּים אֲנַחְנוּ, לְשָׁמֹעַ אֶת-קוֹל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עוֹד--וְנִמְתָּנוּ. **כב** כִּי מִי כָל-בָּשָׂר אֲשֶׁר שָׁמַע קוֹל אֱלֹהִים חַיִּים מְדַבֵּר מִתּוֹךְ-הָאֵשׁ, כְּמִנּוּ--וַיִּחִי.

הסבר: הפסוקים מתארים את בקשתם של העם שלא להוסיף ולשמע את קולו של ה'. הקב"ה רואה את הבקשה כביטוי ליראת ה': "היטיבו כל אשר דברו: מי יתן והיה לבבכם זה להם ליראה אתי ולשמר את כל מצותי כל הימים למען ייטב להם ולבניהם לעלם" (פסוקים כה-כז).

הערה:

החלוקה למצוות לב, דיבור ומעשה

ראב"ע (פרוש הארוך) לשמות כ', ב-ג:

וכל המצוות על ג' דרכים, האי מצות הלב, והבי מצות הלשון, והגי מצות עשה. ומצות הלב על שני דרכים, מצות עשה ומצות לא תעשה ... גם מצות הלשון עשה ולא תעשה ... ומצות הלב הם העיקרים הנכבדים על כולם. ורבים חשבו כי אין במחשבת הלב עוון רק בדברי עו"ג, ובאמת כי היא קשה לבדה יותר מכל מחשבות רעות רק היא כנגד כולם.

עליך לדעת לזהות את הדברות המשתייכות לכל קבוצה על פי המיון שהציע **שים לב!**

ראבי"ע.

<p>{ו} אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים :</p> <p>{ז} לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי :</p> <p>{ח} לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל כֹּל תְּמוּנָה אֲשֶׁר בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ :</p> <p>{ט} לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם</p> <p>כִּי אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֶקֶד עֹון אָבוֹת עַל בָּנִים וְעַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רִבְעִים לְשָׁנָאִי :</p> <p>{י} וְעָשָׂה חֶסֶד לְאֲלֹפִים לְאַהֲבֵי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתַי :</p>	<p>מחשבה</p>
<p>{יא} לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁנָא</p> <p>כִּי לֹא יִנְקֶה ה' אֶת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ לְשֹׁנָא :</p>	<p>דיבור</p>
<p>{יב} שְׁמֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוָּךְ ה' אֱלֹהֶיךָ</p> <p>{יג} שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כֹּל מְלַאכְתֶּךָ :</p> <p>{יד} וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַה' אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כֹּל מְלַאכָה אֹתָהּ וּבְנֶךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתֶּךָ וְשׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ וְכֹל בְּהֵמְתֶךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וְאִמְתֶּךָ כְּמוֹךָ :</p> <p>{טו} וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיֹּצִיאֲךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרְע נְטוּיָה עַל כֵּן צִוָּךְ ה' אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת :</p> <p>{טז} כִּפֹּד אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ כַּאֲשֶׁר צִוָּךְ ה' אֱלֹהֶיךָ לְמַעַן יָאֲרִיכוּ יָמֶיךָ וּלְמַעַן יֵיטֵב לְךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ :</p> <p>{יז} לֹא תִרְצַח :</p> <p>וְלֹא תִנְאָף :</p> <p>וְלֹא תִגְנוֹב :</p>	<p>מעשה</p>
<p>וְלֹא תַעֲנֶה בְּרַעַד עַד שְׁוֹא :</p>	<p>דיבור</p>
<p>{יח} וְלֹא תַחְמוֹד אִשֶׁת רֵעֶךָ וְלֹא תִתְאָוֶה בֵּית רֵעֶךָ שְׂדֵהוּ וְעַבְדּוֹ וְאִמְתּוֹ שׁוֹרוֹ וַחֲמֹרוֹ וְכֹל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ :</p>	<p>מחשבה</p>